

heemkundekring

DE 
VONDER
asten-someren

MAART 2011
17^e JAARGANG NR. 1

Redactie:

Ad Verrijt, Hemelberg 59, 5721 CP, Asten.
Piet Aarts, Anneke Blankennagel, Jac Jöris,
Ricus van Neerven en Gerard ten Thije

Penningmeester:

Bert de Lau,
Beatrixlaan 9, 5711 AM Someren. tel. 493137.
Rek.nr. 14.80.77.897.

Gezinsabonnementen: HKK “De Vonder” € 30,00 per jaar.
Opgeven bij het secretariaat of het Heemhuis,
Molenstraat 10 te 5711 EW Someren

ISSN 1387-2079

INHOUD

Van de redactie	pag. 3
Reacties van lezers	pag. 4
Vijf bewogen jaren rondom ons Missiehuis. Anonymus	pag. 6
Je wordt Asten nooit echt kwijt deel 1	pag. 12
Geschiedenis van de bedevaarten in Ommel deel 1	pag. 14
Stompvoetse Mie deel 1	pag. 16
Te voet dur Aasten deel 8	pag. 18
Hij zette de bloempjes buiten	pag. 23
Reactie op Oud Goud	pag. 29
Den Diesdonk deel 1	pag. 30
	pag. 32



Bijgaand twee oude foto's uit begin jaren 1930. Dit is gescand van een glasnegatief, dat we onlangs in de HKK gekregen hebben van de familie Verhees uit Someren.

De vraag is wie heeft er informatie over deze portretten.

Waar is het, wie zijn de personen op de foto ??

Van de redactie

Wij verbazen ons nog steeds over het wonder van de Vonder. Het is nog niet zo lang geleden dat de kopij maar met mondjesmaat binnenkwam. Het is een teken van vitaliteit dat we met onze huidige voorraad nog maanden vooruit kunnen.

En lezen doet schrijven, we kregen een aantal reacties op voorgaande artikelen, zodat de vaart erin blijft. Het Wehrmachtshuisje was voor Jan Heijligers en Ad Kersten aanleiding om met Jan Aarts nog eens terug te kijken op die dagen.

In dezelfde barre tijd speelt het artikel van zuster Juliana die als Ama Nesciri de oorlog aan zichzelf en haar medezusters voorbij zag gaan. Dit maal deel twee, mooi geschreven.

De mysterieuze Louis de Bourbon heeft nu zijn eerste twee sensuele gedichten losgelaten, maar naar een echte zwerver blijf je altijd zoeken. Ooit zal volgens Sanctus de ware toedracht in de Vonder komen. Veel Astenaren en Somerenaren hebben nog herinneringen aan de emigratiegolf van de jaren '50. Vaak zeer emotioneel geladen, omdat het afscheid in die tijd toch wel een min of meer gedwongen sprong in het duister was. Het verhaal van Annie van den Boomen zal voor hen voor een deel herkenbaar zijn. Er komen drie afleveringen.

Frans Martens blijft dichterbij huis. Ommel is boeiend genoeg en hij zal ons in een aantal afleveringen meenemen door de rijke geschiedenis van het dorpje dat ons lief is, zelfs al wonen we in Asten.

Asten mag dan trots zijn op zijn historie, het verslag van de berechting van Mie Stompvoets door de Astense schout en schepenen kan het daglicht nauwelijks verdragen. In de volgende editie krijgt u het originele verslag van 1752 in de oude taal.

Wie het bij de Kennedymars ooit tot 65 km gebracht heeft, weet hoe Piet Feijen zich gevoeld moet hebben bij zijn voettocht door Asten.

Maar we lopen nog graag mee. Volgende keer de Via Gladiola.

Piet Aarts vindt dat we na de gewonnen slag bij de Diesdonk toch nog waakzaam moeten blijven. Daarom nog de kreet dat de Diesdonk moet blijven. Het echte rapport komt de volgende keer.

Gerard ten Thije

REACTIES VAN LEZERS

Op de foto van de vrachtauto

Sinds 36 jaar woon ik in Asten, maar ik ben geboren in Zeilberg. In De Vonder van december vond ik op bladzijde 2 een foto. Ik herken daarop Jan Daniels, mijn Zeilbergse dorpsgenoot, met zijn (eerste)vrachtwagen, waarmee hij turf uit de Peel transporteerde. Bij de Heemkundekring Deurne is over hem zeker informatie aanwezig, mogelijk op www.deurnewiki.nl

Martien Koppens, Asten

Op het artikel over het Wehrmachthuisje.

Aantekeningen gemaakt tijdens een gesprek op 08-12-2010 van Jan Aarts en Ad Kersten door Jan Heyligers.

Onderwerp:

Historische gegevens rond het Wehrmachthuisje.

Inleiding:

Heemkundekring De Vonder is gevraagd om historische gegevens te verzamelen over het Wehrmachthuisje dat als schuil-en informatieplaats gaat dienen op de nieuwe golfbaan te Heusden. Jan Aarts, geboren 1930, woonde tijdens WO II aan de Gezandebaan in de buurt van het Wehrmachthuisje en bezocht het toen regelmatig.

Ad Kersten verzamelt namens De Vonder historische gegevens.

Het gesprek:

Jan overhandigt een zelf gemaakte tekening aan Ad waarop aangegeven zijn de plaatsen van het stenen Wehrmachthuisje, het zoeklicht op een houten vlonder en de mitrailleur aan de zijkant van het huisje.

In het zoeklicht zat een zwarte koolstaaf die brandde als een knetterende kaars en de mogelijkheid bood om over grote afstanden vliegtuigen te volgen, in een gebied waar de huizen 's-avonds verduisterd moesten worden.

Op onregelmatige tijden hoorde men het woeh-woeh-woeh geluid van de overvliegende bommenwerpers die op weg waren naar Duitsland om bombardementen te gaan uitvoeren. Meteen werd dan vanuit het Wehrmachthuisje met het draaiende zoeklicht het vliegtuig gevolgd. Met mitrailleurs vuurden de Duitsers om het vliegtuig neer te halen. Vanuit het vliegtuig schoten de Engelsen terug en soms dook het vliegtuig naar beneden om een tegenaanval uit te voeren. In de Behelp zijn 2 vliegtuigen neergehaald maar ook in het moer van de Peel zijn bommenwerpers neergestort.

Eens moeten er 2 doden gevallen zijn bij het Wehrmachthuisje als gevolg van aanvallen uit de lucht. Jan trof de Duitsers namelijk zeer teneergeslagen aan toen hij ze gewoontegetrouw bezocht en de lichamen hebben enige dagen vooraan in het nabije bos begraven gelegen.

Naar het schijnt zijn eens alle zoeklichten uit de gehele omgeving tegelijk te zien geweest.

De in het Wehrmachthuisje gelegerde Duitsers kwamen bij de familie Aarts vragen of moeder Aarts voor hen de was wilde doen en of ze eikes konden kopen die normaliter werden opgehaald door Piet en Noud van Horssen. Moeder bood aan dat haar kinderen de eikes wel zouden brengen. Dat was minder gevaarlijk want er waren ook nog onderduikers in huize Aarts.

Hoewel de Duitsers van het Wehrmachthuisje die onderduikers soms gezien moeten hebben, hebben zij hen geen haar gekrenkt. Jan vond die Duitsers "goei kerels" en bracht er graag de eitjes naar toe want ze waren niet te flauw en gaven ook nog fooien. Jongeren kenden volgens Jan geen angst.

De onderduikers daarentegen wel. Als er razzia's in aantocht waren kwamen lui van de ondergrondse "kloppen". Dat was het signaal voor onderduikers Jan en Teun om uit bed te stappen en hun

heil te zoeken in de schouw. Jan Aarts of zijn broer ging dan gauw in het warme bed liggen dat de onderduikers zojuist ontvlucht waren.

'n Heel bijzondere plaats binnen familie Aarts nam onderduiker Jaap in uit Andijk. Hij hielp niet alleen ijverig mee op de boerderij en in de Peel maar wilde ook volledig integreren. Hij leerde zelfs om het toen nog gebruikelijke rozenhoedje mee te bidden. De onderduikers werd soms informatie aangereikt door koeriers waarvoor de dochters van Lambert Lozzie (horlogemaker Van Bussel) fungeerden. Volgens Jan was de knappe, stoere Jaap er oorzaak van dat de jongedames Van Bussel graag een extra ritje maakten naar de Peel.

Later is Jaap gepakt, in Duitsland en in Rusland terechtgekomen. Gevlucht en de besneeuwde grens overgestoken onder een wit laken. Naar Frankrijk geëmigreerd waar hij zijn oude vak als bloementeler weer oppakte en Jan hem meermalen bezocht.

Ook met onderduiker Teun uit Twello bleven de contacten uitstekend en tot het laatst van zijn leven toe, kocht hij zijn auto's bij een lid van de bevriende familie uit de buurt van het Wehrmacht-huisje.

Vijf bewogen jaren rondom ons Missiehuis.

Ama Nesciri

Deel 2 en slot.

Uit "Gevels zonder vlag" citeren we het volgende:

"Het klooster van de Missiezusters was in de oorlogsjaren een belangrijke schakel bij de verzorging van zieken, gewonden en vluchtelingen.

Voor de laatste maanden van de oorlog was er een komen en gaan van gewonden bij de Rode Kruispost."

Onlangs hoorden we dat één van de zusters, zuster Juliana, inmiddels overleden, een ooggetuigenverslag maakte van haar ervaringen en die van haar medezusters. Een bescheiden maar heel leesbaar document. Een getuigenis van hoe de zusters in de barre oorlogsjaren met beide benen in de wereld hebben gestaan, en met de Astense burgers hebben meegele-

den, even machteloos en woedend als wij allemaal. Wij kregen van haar orde medewerking om het verslag in de Vonder te publiceren. Als hommage aan de zusters. Wij doen dat graag.

Pinksteren!

In zachte glans straalde de mooie Meizon door ijle morgennevels en in de boomgaard bloeiden de appelbomen paradijselijk mooi. De natuur vierde feest in weelderigen overvloed van bloesems en geuren, maar je kon niet meegenieten want je hart was beklemd en de geluiden in de lucht waren scherp en wreed als granaatscherven.

Het altijd zo heerlijke, zonnige Pinksterfeest, met zijn hoge geestelijke vreugde en rijkdom van goddelijke gaven, werd vertroebeld en bewolkt door wapengekletter en laarzenstamp op de straat, door meelijden met die ontelbaren die je in geforceerde marsen zag voortgedreven worden naar 't slagveld en de dood. Door zorg, want nog steeds werd er gevochten en vloeide er Neerlands bloed en er liepen geruchten van nederlagen en platgebrande steden.

Pinksteren was droevig en donker, geen meerstemmige zang bij de plechtigheden, geen blije gezichten of opgewekte stemmen. "Spiritus Domini replevit orbem terrarum.." "De Geest des Heren vervult het aardrijk..", maar Hij die liefde en vrede komt brengen, hoe zal Hij blijven in 'n wereld vol haat en moordende oorlog. Weifelend, treurig haast, klonk de anders zo jubelende introïtus in onze kapel, terwijl buiten alweer heel spoedig, vanaf voordat wij opgestaan waren, dichte drommen voorbij marcheerden vol enthousiasme zingend: "Denn wir fahren gegen Engeland!". 't Klonk als een vloek, vol spot en bedreiging. Dien dag hebben we ze zien voorbijtrekken in gesloten gelederen. 't Waren onze vijanden maar toch voelde je medelijden met vele arme stumpers bij dat schouwspel. Etend en drinkend onder zware marsen die wellicht pas 's avonds eindigden, zware ransels torsend op de rug en soms nog twee aan twee voor licht geschut gespannen, zo trokken ze voor den Fuhrer "zum Krieg" om bij duizenden te sneuvelen in een vreemd land voor een onrechtvaardige zaak.



Ik kreeg te doen met een lelijk krom soldaatje, 't bleek oud-mannetjes-gezicht pijnlijk vertrokken, hinkend, trekkend met zijn voet in onbehouwen soldatenlaarzen. Hoeveel kilometer zou hij nog gelopen hebben eer hij neerviel langs de weg? 't Leek nu al of hij bezwijken zou onder zijn ransel en zijn geweer en 't was pas negen uur in den morgen, wellicht een paar uur pas op mars.

Daar liepen ze, in hun handen de zware hompen brood, moeizaam kauwend onder 't lopen, in slordige pas, hijgend om bij te blijven. Een liep te drinken aan een boordevolle fles limonade-siroop, wellicht zoeven uit een of andere winkeletalage gekaapt.

Enige minuten heb ik ze zo gadeslagen maar had toen ook genoeg gezien van die eindeloze stoet om het nooit meer te vergeten.

Intussen waren onze verpleegsters naar het Liefdehuis geroepen om de gewonde soldaten te helpen verbinden en was Driek bezig zich te herstellen van de schrik, want hij was 's nachts door de Duitsers uit bed gehaald. Ze wilden ons huis binnen maar hij had ze laten praten en de deur niet open gemaakt. Toen namen ze hem mee en sjouwden wat met hem rond en hij beleefde rare en benauwde avonturen. Tenslotte mocht hij naar huis gaan. Ze zullen wel gemerkt hebben dat de arme bloed nog geen mug kwaad kon doen, laat staan die schreeuwende brutale Duitsers die hem met hun koeterwaals geschreeuw de koude rillingen over het lijf joegen. Opeens stonden er twee Duitsers aan de keukendeur: 'Bitte, wir brauchen kaffee!' Ze kregen koffie maar kwamen kijken hoe hij werd klaargemaakt. Wellicht waren ze al eens bij de neus genomen.

Ze kwamen om slaapplaatsen, die ze niet kregen, behalve de remise; om 'n bad, maar Driek wees ze op de vijver en die was blijkbaar toch niet comfortabel genoeg; om een Fahrrad, maar onze fietsen stonden veilig achter slot en grendel. Intussen gromden in de verte de kanonnen en je huiverde als je er aan dacht dat 't onze eigen jongens waren op wie nu werd geschoten. Het bombardement in Rotterdam gaf helemaal de doorslag, voor



zulk geweld moest men wel luisteren. Vijf dagen duurde de oorlog met Nederland, ook België was al in oorlog en men rukte tegen Frankrijk op.

14 mei: Toen kwam het bericht van de capitulatie: de koningin was gevlucht, Generaal Winkelman had zich overgegeven.

We keken elkaar aan toen aan tafel 't bericht werd medegedeeld. Gecapituleerd? Overgegeven aan de vijand! “Ik had 't nooit gedaan!” was 't eerste woord dat me ontviel. “Och”, kreeg ik ten antwoord, “er wordt ten minste geen bloed meer vergoten.” Ik voelde de waarheid in dit zachte antwoord en wist dat Zuster Anselma dat woord niet zei uit een tekort aan vaderlandsliefde. 't Bewijs? Enige dagen later kwam ze thuis van een waaknacht. Ze kwam een Duitse auto tegen op de terugweg, “en”, zei ze, “ik had niet gauw genoeg gezien dat het een mof was, anders had ik m'n tong uitgestoken!”

't Zou misschien niet erg hoffelijk hebben gestaan, maar ze zou onze gevoelens tegenover de Duitse natie zeer natuurgetrouw hebben vertaald.

Druppelsgewijs kwamen langzamerhand de berichten binnen: zware gevechten en veel Nederlandse verliezen aan de Grebbelinie, Duitse maatregelen in ons bezette land, formele gereglemateerde rooftochten, waarbij fabrieken, magazijnen en opslagplaatsen werden leeggestolen en er werden nieuwe distributiemaatregelen getroffen, want “Nederland moest zichzelf voeden!” Daar moesten de kruimels van des Duitsers dis voor dienen.

Arm Nederland! Je was een kleurig bloeiend tuintje waar de varkens van den groten buurman alles hebben omgewroet en afgevreten!



ANONYMUS GEVONDEN, RAADSEL BLIJFT .

In nr 4 van de Vonder van december 2010 is een zoektocht gestart naar de schrijver van *Reisverhalen*, ene Louis de Bourbon die in Asten gewoond zou hebben. De zoeker zelf wenste onbekend te blijven tot de wortels van de dichter gevonden zouden zijn. Het resultaat van de zoektocht is in zicht gekomen, de zoeker zal ook gedeeltelijk in het licht treden, maar ... we zijn er nog niet helemaal.

Louis de Bourbon debuteerde met de verzenbundel *Reisverhalen* in het Astense tijdschrift *Het Venster*, waarvan hij ook redacteur werd. Hij schreef ook in *Roeping* en *De Gemeenschap*. Zijn *Verzamelde gedichten* zijn uitgegeven bij Orion in Brugge. Enkele ervan volgen hieronder. Hij komt daar naar voren als een rusteloze en zoekende zwerver die op zoek is naar erkenning en menselijke warmte.

Crediet

Hier sta ik nu, ik heb verdriet.
Mijn laatste toevlucht - Ome Jan -
zegt dat hij mij niet helpen kan.
Hij zegt "die hond die je daar ziet
die heeft waarachtig meer crediet
dan jij!" – Ik vraag of hij dan niet
wat voor mijn hondenleven biedt?
Helaas, daar kan geen lachje af,
Raiffeisen keert zich om in 't graf!
(*De laatste vruchten*)

Zoals Sneeuwitje... voor Tosca
Zoals Sneeuwitje in haar schrijn van dromen,
ligt nu mijn liefste slankgelijnd

en argeloos in sluimering verfijnd,
bevlokt door roze bloesems uit de bomen.
En mij troubleren anemoonaromen,
terwijl zij vredig ademhalend deint,
zo teder, dat het zelfverwijt weer schrijnt,
haar vaak verrukt te hebben zonder schromen.
Om deze broze vrede te bewaren
streel ik haar weelderige, bruine haren,
kus vlinderachtig haar ontloken mond.
De hoofse Dood zou haar misschien zelfs sparen
en net als ik ontroerd, rond blijven waren,
als hij haar zo sereen in dromen vond.
(*Zes minnaars*, 1950)

Duidelijk is inmiddels geworden dat Louis de Bourbon een prins-dichter is die ook als koning-zwerver en verzetburgemeester gekarakteriseerd kan worden.

In een volgende uitgave van de Vonder kunnen we daar uitvoeri-ger op terug komen.

Maar twee zaken zijn nog niet opgelost:

- Wie is mijnheer Peters die zo vriendelijk is geweest om de nodige informatie over Louis de Bourbon bij hoofdredacteur Ad Verrijt te bezorgen? Overigens , heel hartelijk dank daarvoor.
- Heeft Louis de Bourbon ook echt in Asten gewoond?

Sanctus = Heilig.

JE WORDT ASTEN NOOIT ECHT KWIJT (deel 1)

Reizen is tegenwoordig geen kunst meer, en je hoeft er niet rijk of avontuurlijk voor te zijn. We reizen de hele wereld rond, maar wel met de zekerheid dat we na een week, of desnoods na een maand, weer naar ons eigen Asten teugkeren. Lekker weer thuis in ons eigen bed !

Emigreren is veel ingrijpender: een nieuw thuis zoeken in een andere omgeving, een andere cultuur. Waar wel veel ruimte is maar geen enkele zekerheid, je moet maar zien waar je terecht komt, en of ze je daar nodig hebben. Je moet weer van voren af aan beginnen.

Een uitdaging voor avonturiers of backpackers die wel eens wat anders willen, maar het kan ook zijn dat je er toe gedwongen bent omdat je geboorteland te weinig mogelijkheden biedt. Je vindt in de stoelendans van de werkgelegenheid geen lege stoel meer. Pijnlijk.

Zo was het hier in de jaren 50, toen het met de eerste “wederopbouw” gedaan was, en er te weinig grondstoffen beschikbaar waren voor de voortzetting. Toen de gezinnen – de pil was nog niet ingeburgerd – steeds minder bewegingsruimte kregen vanwege de grote kinderaantallen. Boerderijen konden niet eindeloos worden uitgesplitst, en ondernemende boerenzonen moesten het verderop zoeken, in Canada, Australië of Nieuw Zeeland.

De kandidaten kregen vanwege de overheid gouden bergen voorgespiegeld, maar in de meeste gevallen was het geen feestelijke uittocht, verre van dat. Ik herinner me nog het sobere en sombere afscheid van mijn 18-jarige broer die in 1956 op het vliegtuig ging naar Melbourne. In die tijd had je twijfels of je elkaar nog ooit terug zou zien. Ik zie het nog zo voor me, mijn broer Harry, nog te jong om zo’n ingrijpende beslissing te nemen. Met als enige bagage een ouderwetse koffer en het klein beetje Engels dat hij van de meester van het dorp had meegekregen. En ook de

communicatie na zijn aankomst in Australië verliep een beetje onhandig. Het was een beetje eng om zo ver weg te telefoneren, en de nieuwe emigranten pasten er wel voor op om te klagen over tegenvallers of eenzaamheid. “Had je maar thuis moeten blijven!” Onze nazorg had beter gekund, en het is met mijn broer ook niet goed gegaan.

Ik moest terugdenken aan dit afscheid toen ik enkele weken geleden Annie van de Boomen ontmoette, die in 1951 met Jan Strik naar Australië emigreerde, en daar trouwde. Zij was hier met haar twee kinderen omdat ze Asten nooit heeft kunnen vergeten. Ze zegt dat ze al die vijftig jaar tussen twee culturen in heeft geleefd. Een dubbel gevoel, ze heeft Asten lief, maar laat tegelijkertijd weten dat er een heleboel niet deugt.

Ze schreef, om haar ervaringen aan de kinderen door te geven, twee boekjes die ook in de Astense bibliotheek staan: “Our first decade” en “Lasting impressions”. Het is een ingrijpend verhaal over de gevolgen van een grote stap zoals je die maar een keer in je leven neemt.

In de 50-er jaren bepaalde het beroep of bedrijf van de man nog vooral hoe en waar je ging wonen. Jan Strik werkte thuis in de zaak, maar de vooruitzichten van het familiebedrijf waren in die tijd somber. Jan was een prima “plumber” (loodgieter) en moest de mogelijkheden in Australië maar eens gaan verkennen. Mogelijk zouden later dan andere leden van de familie kunnen volgen. Duizenden gezinnen en jonge mensen hebben deze sprong in het duister gemaakt, meestal uit bittere noodzaak. De emigranten van die tijd hebben zichzelf in het nieuwe land moeten redden en de achterblijvers namen aan dat het wel goed zou gaan. Wie het in de woonsituatie of in het werk slecht maakte, hield dat voor zichzelf, en wie de wind mee had, ontdekte gaandeweg dat hij in Holland evengoed succes had kunnen hebben.

Annie van de Boomen was onlangs in Asten. Niet voor de eerste keer, want het contact met de familie miste ze in Australië wel heel erg. Na het overlijden van Jan moest ze een nieuwe invulling geven aan haar leven en ging ze werken als vrijwilliger in een

soort wetswinkel. Daar kon ze de mensen adviseren in rechtszaken. Daardoor kreeg ze een heel goed inzicht in de Australische staatsinrichting en samenleving, en bouwde ze een heel gevarieerde kennissenkring op van Australiërs en “Nieuw-Australiërs”. Emigranten blijven verbazen, zo ook Annie. Onlangs heeft ze namelijk een studie theologie afgerond op de universiteit van haar woonplaats Ballarak, op 84-jarige leeftijd. Voer voor de Australische kranten en wij vonden dat dit ook in Asten wel bekend mocht worden. Wie in Asten geboren is blijft Astenaar. In het boek staan ook mooie stukken die voor veel van onze lezers herkenbaar zullen zijn, misschien iets voor de volgende editie.

Gerard ten Thije

GESCHIEDENIS VAN DE BEDEVAARTEN IN OMMEL (deel 1)

Rond het jaar 1400, zo vertelt de legende, werd door inwoners van Ommel op een afrastering een Mariabeeldje gevonden. Het beeldje is een voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw met Kind. De vinder bracht het beeldje naar de pastoor van Asten, die het in de parochiekerk bewaarde.

Op mysterieuze wijze kwam het beeldje, terwijl de deuren van de kerk gesloten waren, terug in Ommel. Tot drie keer toe werd het teruggevonden op de afrastering waar het de eerste keer ook gezien was. Volgens de legende zou het beeldje op haar tocht naar Ommel telkens gerust hebben onder een lindeboom. Op deze plek, net in de huidige bebouwde kom van Asten, hangt een Mariabeeld aan een boom. Deze plek kennen we nog steeds als “Keskesboom”.

In Ommel werd in eerste instantie een “stokske” gemaakt om het beeldje in te plaatsen. Dit was een houten kapelletje op een paal. Al snel kwamen mensen uit de omgeving bij het beeldje bidden. Rond het jaar 1444 kreeg het Maria-beeldje een plaats in een nieuwe kapel die ene Jan van Haven had laten bouwen. Jan was

op zee in moeilijkheden gekomen omdat er geen wind was. Hij bad tot Maria om verhooring en beloofde hierna een kapel in Ommel te gaan bouwen. Daarna kwamen steeds meer gelovigen bidden tot Maria.

Deskundigen zijn van mening dat het beeldje is gemaakt tussen 1000 en 1200 na Christus. Het is een ivoren reliëf van 24 centimeter hoog en een halve centimeter dik. Waarschijnlijk is het in Byzantium (het huidige Istanbul) gesneden en tijdens de kruistochten mee naar Nederland genomen.

Ongeveer honderd jaar na de bouw van de kapel werd door Maria van de Goor een klooster gesticht. Het Franciscanessenklooster “in Maria Schoot” werd naast de kapel gebouwd. In de eeuw erna kende het klooster een periode van grote bloei. Bij de vrede van Münster in 1648 werd bepaald dat het katholicisme niet meer openbaar beleden mocht worden in Brabant. Na enige tijd, weken de zusters uit naar Limburg en namen het Maria beeldje mee nadat ze hadden beloofd het beeldje later weer terug te brengen naar Ommel als dat weer geoorloofd was. Vanaf 1840 staat het beeldje weer in Ommel nadat de vervallen kapel was opgeknapt. In 1882 werd de parochie Ommel opgericht waarna men de kapel verbouwde tot parochiekerk. Deze werd ingezegend in 1900.

Passages uit: Jong, P. Dom.De, Onze-Lieve-Vrouw van Ommel, (Achelse Kluis 1960)

Uit: Geschiedenis van de bedevaarten in Ommel

Frans Martens, 2010

Wordt vervolgd

STOMPVOETSE MIE (deel 1)

De romantiek rondom de rechtspraak zoals die 150 jaar geleden was georganiseerd, doet geen recht aan de harde werkelijkheid. Rechtspraak was vooral bedoeld om de maatschappij recht te houden, zodat de gegoede bevolking veilig kon leven. Hoe de verdachte of de veroordeelde daar terecht of ten onrecht de dupe van werd, hing af van de welwillendheid van de schout en de schepenen die met de rechtspraak waren belast.

Dat leidde vaak tot heel schrijnende toestanden, ook in onze streek. Antoon Vissers, lid van de heemkundekring in Deurne en kenner van oud schrift, heeft een aantal strafzaken herschreven in enigszins herkenbare taal.

De meeste zaken zullen in Asten al eerder aan de orde geweest zijn, maar ze zijn desalniettemin boeiend genoeg om voor herhaling vatbaar te zijn. Het is ook de geschiedenis van hoe “wij” destijds in onze eigen Peel met mensen om zijn gegaan. Wij zijn natuurlijk niet verantwoordelijk voor de schuld van onze vaders, maar mogen wel eens horen hoe het gegaan is. Niet zo maar een verhaal, maar een stukje geschiedenis.

Maria Mommers – alias Stompvoetse Mie – werd op 17 augustus 1752 in Asten gearresteerd. Alvorens verslag te doen van het verhoor in het kort iets van de familierelaties, niet zozeer om de namen en jaartallen, maar veelmeer om de huiveringwekkende details.

Maria Mommers (namen veranderden wel eens) werd in 1710 geboren te Lummen onder Diest. De bijnamen die ze later kreeg, Stompvoetse Mie, Dikke Mina, Mie Stompvoet, duiden er op dat al bij de geboorte duidelijk was dat ze geen ongestoorde toekomst tegemoet zou gaan. In de officiële bescheiden wordt ze dan ook zonder veel consideratie neergezet als bedelares en landloopster. Rond haar twintigste ging ze samenwonen (“bijzit” heette dat toen heel netjes) met Willen Christen (Boekelt). Uit deze relatie werden drie kinderen geboren: 1. Anna Christen (ca 1730), 2. Peter Christen (1732) en 3. Catherina (1735)

Van Anna is bekend dat zij al jong een vriend had, Antoon. In 1754, dus twee jaar ná het proces in Asten, is zij in de gevangenis van 's-Hertogenbosch bevallen, en zes jaar later beviel ze in de zelfde gevangenis weer van een kind van Peter van Aken. In 1765 overleed Anna in Testel.



Peter werd “Klein Peterke” genoemd. Hij had geen vaste verblijfplaats en al helemaal geen woonplaats (“vagebond”) en werkte als beestenhoeder op een hoeve in Belfelt bij Venlo. De aanklacht is niet duidelijk, maar hij werd in 1765, 13 jaar na het proces in Asten, opgehangen.

Catharina Boekholt (de vader heette Christen Boekholt) had in haar bewogen leven eveneens veel bijnamen opgedaan: Stompes

Trien, Dikke Trien, Dikke Mie, Stieneke. Zij was geregistreerd als bedelares, evenals haar zuster, maar had toch wel een beroep, ze was spinster en naaister. Dat heeft haar echter niet op het rechte pad gehouden. Ze was niet getrouwd, maar was wel bijzit van Jan Babtist Bertels uit Neerlinten. Ook al geen hoogvlieger; hij was ‘seer bijsiende’, en leed aan een breuk. En ook van bescheiden komaf; zijn vader werd in Brussel opgehangen, en zijn moeder droeg de bijnaam “Trien met de hoge rug”. In een latere fase van haar leven werd Catharina bijzit van Hendrik van Goch, alias het Kareltje. En ook van Peter van Swollegem, alias Stumpele Piet, maar die werd berecht op inbraak diefstal en bedrog.

In 1740 trouwde Maria (Catherina’s moeder) met Peter Jansse (Dikke Peer, Paulina Peer), een “afgedankte” soldaat. Ze had daarnaast ook nog een relatie met Frans Willemke op den Donk, maar ze had toch meer met Peter. Daar huisde ze mee in een herberg in Stramproy, en Peter schonk haar twee kinderen:

4. Maria Jansse (Dikke Mie of Stompes Mie), geboren in 1742 in Olmen. Ook zij kon spinnen en naaien, maar was toch aangewezen op bedelarij, daarvoor was ze ook al gemarteld. Ze was bijzit van de man van haar zus, Peter van Aken, alias de Spitskop, die in Breda werd opgehangen.

5. Jacobus, Cobus, Janse, geboren in 1744, wordt nogal vaag omschreven als handlanger en vagebond, maar werd in 1761 in Ravestein samen met zijn halfbroer, opgehangen, 17 jaar oud.

Vader Peter Janse werd niet opgehangen. Hij stierf toen ze ruzie kregen tijdens een spelletje kaarten. Hij werd daar doodgestoken door een lid van de bende “het Swaentje”.

Op 17 augustus stond dochter Catharina (Stompes Trien), samen met haar moeder voor de schout en de schepenen te Asten, 17 jaar oud. Zij verklaarde dat ze niet weet waar ze geboren is, en de kost verdient met spinnen. Ze heeft zelfs enige tijd als spinster gewerkt bij een hoevenaar te Blerik, zijn naam was Claes Onder de Willige. Ja, ze heeft nog wat geld omdat ze van een boer in Liessel drie en van een andere boer vier duiten heeft gekregen. Bij het verhoor wordt haar ook gevraagd of ze gestolen geld van haar moeder heeft aangenomen. En van wie dat kind is dat ze bij

zich heeft. Zij bekent dat ze samen met haar moeder en zus naar Boekent kermis is geweest en vandaar uit naar Luik is gegaan. En daar heeft ze enige tijd gevangen gezeten.

Het verhoor is een boeiend maar ook ontroerend tragisch verhaal dat we in de volgende editie van de Vonder uitvoerig zullen opnemen. In de oorspronkelijke versie die Antoon Visser ons toezond.



Even tragisch als het verhoor is ook de afloop.

Stompe Mie (de dochter dus) werd in 1753 “te pronk gesteld” met een roede om haar hals, en dat terwijl haar moeder in haar

bijzijn werd gezeseld. Het heeft haar niet op het goede pad gebracht want enkel jaren later pleegde Stompes Trien weer inbraaken in Opoeteren, Haps en Beugen. Ze werd meermalen gesnapt en zat in de gevangenis in Wezel, Kleef, Brussel en Lommel. Ze werd ook gezeseld in Den Bosch en later nog gebrandmerkt in Opper Gelre en Thorn. Vandaar werd ze verbannen.

In 1765 wordt Stompes Trien in Den Bosch opgehangen.

Moeder Maria (Stompvoetse Mie) wordt op 19 augustus 1752 in Asten berecht. Ze verklaart daar voor de schepenen dat ze nog vier kinderen in leven heeft: Peterke 20 jaar, Catharien 15 jaar, Maria 10 jaar en Jacobus 7 jaar. Ze verklaart dat ze in Meyel heeft rondgezworven en vervolgens geslapen heeft in de schop van Aalke in de Kalverstraat. Vier dagen later ging ze naar de Heitrak om daar te bedelen. Vandaar liep ze naar Liessel waar ze snuif gekocht heeft, en vervolgens naar het Sant in Asten, waar ze aan een boer meel gevraagd heeft om daarvan struif te bakken. Toen weer terug naar Leensel alwaar ze aangehouden werd en door een boer die haar, met haar gevolg (haar kinderen) naar de schepenen in Asten vervoerde. In Asten hebben de schepenen bij Stompvoetse Mie op haar blote rug diverse brandmerktekens gevonden. Hierdoor kwamen ze tot de ontdekking dat Mie, op Sint Laurensdag (7 juli) 1750 te Boekent, Land van Luik, door soldaten gevangen was genomen. Van daaruit is Stompvoetse Mie naar Bree vervoerd, en daar opgesloten. Toen weer naar Luik en vervolgens gebrandmerkt. Ook ontdekten de schepenen van Asten een valse brief in de kamtas van haar zoon Peter. Stompvoetse Mie werd toen op de markt in Asten onder de ogen van haar kinderen gezeseld.

Bij het opsommen en ordenen van deze feiten wordt de verleiding groot om je gevoel mee te laten spreken en er een samenhangend verhaal van te maken. Daarmee doe je de waarheid echter geweld aan, en er is ook een uitvoerige rapportage uit 1752. Goed voor een volgende editie, anders wordt het nu te lang.

Gerard ten Thije

TE VOET DUR AASTEN (deel 8)

Verteld door **Piet Feijen**.

In de jaren 80 van de vorige eeuw wandelden leden van de Bond voor Ouderen onder leiding van hun voorzitter Piet Feijen, door Asten. Zij maakten een overzicht van Asten van ongeveer 1920 tot 1985. Velen van u zullen zich de mensen, hun beroepen en hun eigenaardigheden nog wel herinneren. Ook de behuizingen en straten van die tijd. Al is het nog niet zo lang geleden, er ligt hier misschien een taak tot navolging zodat ook het nageslacht aansluiting kan vinden met het huidige Asten. Van wat verloren ging en er bij kwam.

Mi Vastelaovend Maondag was 't goei weer en Dorus-oom stond ze bij Januske Wouters al op te waachten. Hier Januske is wagenmaker, timmerman, hij mâkt ploegen en fabri-ceert weijmeulens. De lepkus grond her en der zijn van Frans Bax, Dirk Buunk, Peer van Helmond en Toontje van Kemenade. Hier die boerderij is van Piet Engelen, die ôk vurzitter is van Bieënbond St.Ambrosius en hij zi, dè 'n bie veul ijveriger is dan ne mens ! Dè slù dan zeker op z'n eigen, zi Pirke. Dè kös wel, zi Dorus-oom. Hier wönt Jaone Jan van Heugten en d'n buurman is Frans van Horrik. Hier links wönt de wed. de Haan, en d'n enigste zoon Toon is daor d'n boer. 'ne Flinke vuruitstrevende jonge kèrel. Hij is overal goe geziè, ôk in 'teurp, mer dè zal wel kommen um dè tie ôk 'ne goeie toneelspeuler is bij "St.Paulus", die vanaovend ôk speulen van de "Twee broeders" of zo iets. Hierachter 't lupke, en daor wôr 't klinkerwegske ophèèlt, ston links vier boerderijen die bij de parochie Ommel heuren. Hier links wönt Wed. Loverbosch, dan Piet Driessen en Piet van Lierop en as lèeste Dorus Verrijt. Vraag me nie hoe of dè kan, zi Dorus-oom, mer 't zal vruuger wel mi de parochie indeling te maken hebben gehad. De pastoors waren toen zô gemèkkelijk nie ! Naw wel dan ? vroeg Pirke. Daor blief ik oe 't antwoord op schuldig. Mer hier rechts wonen Hannes van Bussel, Driek van den Berkmortel, Driekske van Heugten, Kobus Mutserts,

Friedje Loomans, Thijske van de Vòrst en Peer Bankers. We gaon naw de Bèerken in wôr Spierings uit den Bosch nog veul grond en bossen hi liggen. In de Ao moet nogal wa vis zitten. In de zomer



kommen er uit teurp nogal wa op af. Hoe is het hier mi de wildstand, vroeg Pirke ? Daor kan ik oew niks over vertellen, want ik streup nie. O, zi Pirke. Hier zijn we

naw in de Bèerken, dè ôk bij Ommel heurt. Links wônt Joseph den Haas en rechts Hannes. Ze schreven "Haazen", mer wij zeggen "den Haas". Hier hebben we Toon Hendriks, dan Fons Strijbosch en Driek Werts. Er wordt vertèeld dè Driek veul in het veld is en mer weinig grond hè, ieder denkt daor 't zèèn van. Ik ôk zi Pirke en



daorum gao ik 's mi Drieke buurten. We zallen daor langs Driek Mennen op 't Mariaoord an gao, zi Dorus-oom, dur de velden, dan zijn we er zo. Nie dè 't'r in de winterdag zo veul te zie is, mer 't heurt bij Ommel, en de stenen kruisweg mè bilden, is 't bezoek al werd. Die kruisweg is geschonken dur dank- baar, deftige pelgrims, mi hil veul vurnamen, die in hardsteen zijn gebeiteld en in de statie zijn ingemetseld. Iedere zondag in de Meimaond trekt de

processie tijdens het Lof vanuit de kèèrk, dur d'n hof van de Pastoor, (um dè ze van de overheid nie over de weg mèugen trekken) nao 't processiepark. As 't begin van de stoet al in 't park is, zijn de lèeste nog in de kèèrk. 'n Grote plechtigheid, mi gebed, zang en muziek. De pelgrims kommen van alle kanten. Uit Asten, Zèumeren, Heeze, Hellemund, Mierlo, Deurze en vural veul uit 't Limburgs. De miste kommen te voet, uit Limburg zij er mi perd en kaar, mi breed spoor, en veul kôper op 't getuug. Die uit Hellemund en Mierlo kommen mi den tram. Ge doet net, zi Pirke of wij dè nie weten en hier nooit kommen. Nie veul, zi Dorus-oom, en gij zeker nie. Gellie luistert me te goe. 'ne Goeie vertel-ler is andaacht werd, zi Pirke. We zallen, zi Dorus-oom, vur 't Lof nog 'n hortje nao Hanne van Lierop gao en dan nao 't Lof nao Bet d'n Bakker. Iedereen was 't er mi ins, en um de beurt gaf ieder 'n rondje. Hanne as altijd be-zeurgd vur d'r klanten, trakteerde ze vur 't Lof nog op krintemik mi koffie, wâ Pirke di opmerken; daor bekumt 'ne mens van nao al die brandewijntjes. Hanne wenste ze veul devotie en hòpte, dè ze mer gauw wer 's terug zouen kommen. Nao 't Lof bij Bet d'n Bakker hâ Pirke wer gauw genôg 't grötste woord. Er zijn hier veul wonde-ren gebeurd, zeggen ze, en dè moeten we dan mer geleuven, mer ik zô 't wel 's willen heuren van iemes die 't hi meegemaakt. Naw, zi Dorus-oom, die Toon van Narus-ome 'n knipeugske gaf, dan ben ik oewe man. Vur enkele jaoren terug kwam Driekske Verspaget, 'n wèè-verke uit Hellemund, mi d'n tram vur de 25e keer nao 't Genade-oord. Daor was nogal wâ ophef over gemaakt, zo dè Driekske goe in de belangstelling stond en hier en daor nor al enkele dröpkes te goei ha. Toen de processie begôs te trekken, stond Driekske mi veul aander bij de kèèrk te kieken. Mer opins begös ie zenuwèèchtig te doew, en riep hil hard; ik kan wir lopen, ik kan wir lopen. 't worde doodstil en de processie stopte. Driekske liep op en neer en keek âmer nao de grond en de mensen begonnen te roepen; 'n wonder, 'n wonder, hij kan wir lopen. "Ja, lopen, zi Driekske, want ik ben min geld vur d'n tram verlôr-ren. Alles wâ t'r bij Bette in 't café was laachte, behalve Pirke. Toch han ze 't gezellig bij Bet d'n Bakker. Pirke was ôk wir

goe gemutst, zô goe, dè tie vurstèelde um samen 's 'ne Mei-Zondag mee te maken. Want ôk de kèerk han ze nog nooit goe gezie ! Hij begèent z'n eigen te bitteren, zi Toon van Narus-Ome, mer kommen doen we. Hoe laat of dè ze thuis waren, vertèeld de geschiedenis nie, mer moeder en 't joongvolk was wel te bed.

't Was dit jaor zo vruug lente, dè 't vee nog vur Paosen nao bui-ten kon en ze de potstal konden afvâären. Er was geploegd en ge-zèijd. De èrpel waren gezet en de boeren die mi d'n nèijen tijd meegingen han wâ kunstméést gestraouwd en de wei mi prikkeldraod afgemakt, zô dè 't vee ôk 's naachts in de wei kon blieven. Dur dè de miste boeren 'n pilveldje han gepaacht, worde er ôk vanwege 't goei weer vruug turf gestoken. Die nog wâ auwe klot in de pil han stao, gingen mi perd en kaar en namen dan inpesant 't gerrizzup van d'n buurman mee en klot of strawsel mee terug. Vur veul die nao de pil gingen was dè 'ne schonnen tijd. Ze blieven wel meer dan de klok rond van huis.



Er worde hard gewerkt, want iedereen wou er de mèèste steken, mer 't plezier mi 't gezamenlijk schôften (schaften) en buurten, achter n'n turfhoop of 'n bèerke böske, en vural 't stiekum roken waren spannend en gezellig. En zeker de verhalen die er vertèeld worden, en die host altijd echt gebeurd waren ! Mer ôk het nieuws

van alledag worde druk besproken. Toen Ties van Nöllekus er ôk 's bij was, hâ Willem van Graarden Hannes, die getrouwd was mi de Baokelse Mie, apart nieuws. "Toon d'n brievenbooj, die 'n neef van mij is van moeders kant, hi gisteren, namens de Kuningin, 'n gerechtelijk schrééven van d'n Officier van Justitie van de rechtbank uit Rumeund, persoonlijk an die vriend van Tiesse daor, Pirke, moeten overhandigen. Volgens onze Toone moet 't er vur Pirke's nie goe uit zie. Hij kon wel 's 'n half jaor d'n bak in drèijen, zi Toon. Mer waor gi 't dan over ? vroeg Ties. Daor komde bij hum nie aachtr, zi Willem. Dè is ambtsgeheim, mer weten zal ie 't wel, want Toon is net zo goe Rijksambtenaar as d'n Officier van Justitie en die hebben gin geheimen vur mekaar. Nimt dè mer van mij an, zi Willem.'t Worde er stil van en Nauske zi, dè tie toch compassie hâ mi Pirke's, want hij was toch 'n goei en plezierig menneke. Ties wô er 't zéén van hebben en ging, mi 't smoesje dè t'r 'n zög moest baggen, vruug nao huis. Langs Pirke's gao makte nie veul uit en hij trof 'm 'n eindje van huis, waor ie doende was in de sloot 'n kuil te graven um drinkwatter te hebben vur de koei. Wel, wel, wie we daor hebben riep Pirke, Ties van Nöllekus en Drieka van den Achterbosch. Vleij oew eigen nir in 't malse gras, want ge zalt wel muug zijn van 't tèurven, en laot us heuren worvur ge gekommen bèènt. Oewen dienaar Pirke van Lense luistert."Graarden Hannes vertèelde in de pil, dè gij gisteren van Toon d'n Booj 'n gerechtelijk schreven het ontvangen en daor ben ik nie gereust op, zolaang ik nie weet waor dè 't over gi. Graard hâ 't over d'n bak in drèèijen. We zijn vrienden, Pirke. Zeg me naw zô âs 't is."Ik heb gisteren van Toon d'n Booj n'n brief ontvangen van d'n officier van Justitie uit Remeund dè ik op den 10e Februari door twee marechausees op heterdaad in het openveld ben betrapt op wildstroperij, of althans en poging daartoe, daar verdachte bij fouillering een witte fret in zijn linkerbinnenzak bleek te hebben, welke de dienstdoende korporaal fel in zijn rechterhand beet, terwijl de hond van de verdachte, (Bruno) tegelijkertijd een doodgebe-ten konijn apporteerde". Dè is wâ t'r in het gerechtelijk schrééven sti, en wôr vur ik op de 27e Mei bij d'n officier van Justitie moet kommen. Dè is nog al wâ, zi Ties. Bèènde gek, zi

Ties, dur praot ik m'n eigen we uit, want ik tref gin scheuld. Luister mer us. Mi vastel-aovond dinsdag goa ik in tante Hanne's d'r veldje grèpkus vèège. Ik hâ minne jas op 'ne wei-paol hangen en onze Bruno liep wâ los rond. Tiggen d'n aovond gao ik wer op huis af, mer ik hâ nog gin vijftig trèèij gedao, toen ze mi twee man in minne nek sprongen. Die han blijkbaar op mij liggen loeren. 't Gaf nog al wâ herrie en ge wit hoe onze Bruno is; die kwam op die herrie af mi dè knijntje dè tie gevonnen hâ. En wâ de fret beteft; ze moeten die vent mer 's opsporen, die dè bij mij in de binnentès hi gestopt. Ze hâ mij wel kannen bijten, in plats van de korporaal. As ik mer us wist wie dè gedao hâ, Ties. "Ja, zi Ties, dè zal moeilijk zijn um daor achter te kommen". "De denk ik ôk, zi Pirke". D'n officier kwam er nie achter en Pirke krig 30 dààg. En verbeurd verklaring van Bruno en de fret. Een en aander moest natuurlijk be-praot worren en dè gebeurde op twidde Pinksterdag bij Kubuskes. D'r zou raod geschapt moeten worren as Pirke vur dertig dààg nao 't Groot-Simmenarie moest. Toon van Narus-ome zi, mâkt oew eige nie druk, ik heb tijd genôg, ben vrijgezel en ken Pirke's gedoentje. Ze vonden 't 'n goei oplos-sing en Pirke was zo blij, dè tie twee rondjes gaf, mer hij hield wel uit, dè Toon thuis ging slaopen. Iedereen laachte um de grap en zo was 't ôk bedoeld.

Wordt vervolgd

HIJ ZETTE DE BLOEMPJES BUITEN!



Bidprentjes zijn voor veel stamboomonderzoekers een belangrijke bron van gegevens. Meestal beperkt zich dat tot de kale gegevens van geboorte en sterven. Soms bevat het bidprentje het portret van de overledene. Op oude bidprentjes, in tegenstelling van de huidige gedachtenisprentjes, werden zelden persoonlijke gegevens vermeld. Op de achterkant van het bidprentje stonden meestal enkele teksten die betrekking hadden op het lijden van Christus of teksten van nederigheid en berouw. Tevens hoopte men dat God rechtvaardig zou oordelen bij het laatste oordeel. Soms stonden er teksten op die betrekking hadden op het lijden van de overledene. Al deze teksten werden met medeweten, zeg maar door de pastoor bedacht. Het getoonde prentje uit 1920 is

een uitzondering op de regel. Het heeft een foto en achterop staan enkele regels tekst die zelfs nu ondenkbaar zouden zijn. Heel Someren sprak er schande van. Uit deze tekst blijkt dat pastoor Van Lieshout en Arnoldus Rooijmans, op zijn zachtst gezegd geen vrienden waren.

De pastoor was schijnbaar zo verbolgen over het uitgaansgedrag van Arnoldus Rooijmans dat hij de volgende tekst op het bidprentje liet plaatsen: *“Een vroolijk uitgaan baart dikwijls een treurig thuiskomen en een vroolijke avond maakt een treurigen morgen... ”*. De puntjes op het einde maken de zaak nog erger. Een regel verder roept hij de lezer op te bidden voor zijn zonden en nalatigheden.

Of de familie het eens was met deze tekst is onbekend, maar waarschijnlijk is dat niet.

Voor een stamboomonderzoeker zijn dit soort prentjes vondsten.
Cees Verhagen

OUD GOUD

Reactie op Oud Goud in de 16^e jaargang nr. 4

Ommel 25-12-2010

Eerste kerstdag, alle kinderen slapen nog. Het kerstdiner is bij familie, dus geen voorbereidingen. Nu kan ik op mijn gemak “De Vonder” door gaan lezen. Op bladzijde 31 lees ik in Oud Goud een artikel uit “de Zuid Willemsvaart” van 9 oktober 1886.

“Twee oudjes W.v.H. en zijne echtgenooten de een 82 en de andere 83 jaren oud en reeds ongeveer 60 jaren door den band des huwelijks vereenigd waren druk bezig om “toemaat” te hooien in de beemden van den Diesdonk in Ommel.”

Ik lees het artikeltje nog eens en bedenk me wie dit kunnen zijn en wat ze aan het hooien waren. Heb ik genoeg handvaten om te weten te komen wie dit zijn? Een zoektocht wordt opgestart. De overlijdensberichten van de parochie Ommel na 1886 geven geen uitsluitsel. W. van H. ? De namen die me te binnen schieten zijn van Heugten, van Helmond, van Houts en van Hoof. De hoogste score krijgt van Heugten. Geboren tussen 1802 en 1805, en een

huwelijk rond 1826. Mis..., ik kom niet verder. Tweede hoogste score op mijn lijstje is van Helmond. Raak, er is ene Willem van Helmont geboren te Asten op tien november 1804. Hij is een zoon van Thieleman van Helmont en Maria Slaats en...die woonde op den Diesdonk. Deze Willem treedt in 1828 in het huwelijk met Wilhelmina Adriaans. Zij is geboren te Deurne op 22 november 1803, wat betekend dat zij in het artikel 83 jaar oud moet zijn. Ze gaan boeren op den Diesdonk en stichten aldaar een gezin met vier zonen en zes dochters. Alles blijkt te kloppen. Ik sla hun verdere stamboom er op na en kom uit in de familielijn van "onze transcribeerder" Martien van Helmond.

De vierde zoon van Willem, Hendricus genaamd, is de enige zoon die in het huwelijk treed en gaat samen met zijn vrouw Petronella van Deursen in Heusden wonen om aldaar een boerenbedrijf op te zetten. Alles loopt voorspoedig. In mei 1875 getrouwd, in mei 1876 het eerste kind die uiteraard de naam Willem mee krijgt. Dan slaat het noodlot toe. Tien dagen na de bevalling overlijdt Petronella. Daar zit Hendricus zonder vrouw en met een baby. De beste optie is terug naar den Diesdonk waar zijn ouders voor de baby kunnen zorgen. Verder wonen er nog twee zussen en twee broers thuis, dus genoeg mensen om op te passen als Hendrik aan het werk is. Het huis in Heusden wordt verkocht aan Jan van Eijk uit Someren.

Het artikel in de Zuid Willemsvaart is van 1886. Willem is dan tien jaar oud. Zijn vader woont regelmatig elders, maar Willem komt niets te kort. Een jaar later, in mei respectievelijk augustus 1887 overlijden zijn grootouders. Twee jaar later verkopen de kinderen het huis aan Joseph Berkvens.

Willem verhuist met twee ooms en een tante naar Someren en wordt opgeleid als mandenmaker. In 1910 komen ze weer terug naar Asten. Willem's vader Hendrik heeft zich opnieuw gesetteld in Heusden en zijn zoon en broers en zus komen dan ook bij hem inwonen. Op 44 jarige leeftijd trouwt Willem met de twee jaar oudere Johanna Maria Douzé. Op dat moment kan hij waarschijnlijk meer verdienen als opperman want dat geeft hij als beroep op in hun huwelijksakte. Ze vinden hun nieuwe stek op Konings-

plein twaalf. Dit was het huis van schoenmaker Godefridus Douzé. Waarschijnlijk zijn de vruchtbare jaren van Johanna Maria voorbij geweest en sterft hier een tak van de familie van Helmond uit.

Oh ja, wat waren ze aan het hooien? Een toemaat? Dit is de tweede of derde snede gras. Het zal begin oktober 1886 nog wel warm geweest zijn.

Nu opschieten anders komen we te laat op ons kerstdiner.

Frans Martens

Bronnen: Behalve het parochiearchief van Ommel werden alle bronnen digitaal geraadpleegd op rhc-Eindhoven.nl : geboorten, huwelijk en overlijden alsook de bevolkingsregisters.

“DEN DIESDONK” EEN HISTORISCH GEBIED EN MEER DAN DAT (deel 1)

Binnen het Astense heeft de Diesdonk een magische klank, het heeft iets van een verloren paradijs. En dat is niet alleen aan Jan die Smet te danken. Het is van oudsher een hoger gelegen gebied tussen de stroomgebieden van de Aa, en meerdere aftakkingen van kleine riviertjes komen hier blijmoedig op uit. De hoger gelegen gebieden waren eeuwen geleden al bewoonbaar en bewoond, we zien dat nog bij de opgravingen in Someren. De ontstane bouwgebieden kennen een soort bewoning, die specifiek is voor deze hoger gelegen gebieden. De bewoners zitten droog, maar maken tegelijkertijd gebruik van de vruchtbare gronden langs de riviertjes. Beschrijvingen van rond het jaar 1200 geven een duidelijk patroon weer van de manier van leven van deze mensen van de Diesdonk. Een buurtschap dat tot op de dag van vandaag niet overspoeld wordt door dichte bebouwing. De gehuchten die uit het samenspel tussen hoog en laag zijn ontstaan hebben hun naam eeuwen lang in stand gehouden. De Voorste en Achterste Diesdonk. En wat noordelijker gelegen Laag en Hoog Oostappen. Meer naar het zuiden de Beek, Bussel, de Dijk, Vos-

selen, Laarbroek, de Nachtegaal en Ostade, alle aan de Astense kant. En aan de Lieropse kant ook de Boomen, Otterdijk en de Vlerken, maar daar werd in 1826 het kanaal tussen gegraven.



De namen die in de Dierdonk voorkomen zijn vaak ook heel oud. Al voor 1500 wordt de naam van de Eijnde vermeldt, nu zijn er in Someren nog 65. Eén van de families van de Eijnde woonde in het gehucht Bussel en ging zich toen van Bussel noemen, heden ten dage nog de meest voorkomende naam in Asten. Namen met een Dierdonks verleden zijn ook van Dij(c)k, Loverbosch, Eijsbouts, Verdijseldonck, van Lierop, van de Boomen, van Otter-

dijk, van Vlerken, ze worden in allerlei variaties geschreven. Een irdorado voor wie zich voor toponiemen interesseert. Een andere zeer bijzondere naam was van Bussel, wij noemden die al. Interessant en groot genoeg om stof te leveren voor een omvangrijk familieboek dat in 2010 verscheen.

Maar vaandeldrager is natuurlijk Jan die Smet. Frans Martens reikte ons daarover de volgende tekst aan.

“Zomer 1447. Op Den Diesdunc in het middeleeuwse Asten vestigt zich Jan die Smet, klokkengieter. Die zomer giet hij voor de robuuste kerktoren van Asten een luidklok, zoals er in de wijde omtrek geen tweede te vinden is.”



De klok hangt nog steeds in de Grote kerk van Asten en maakt deel uit van de schitterende beiaard, één van de omvangrijkste van Nederland. Asten heeft Jan die Smet opnieuw in zijn armen

gesloten. Ruim 550 jaar na het gieten van de Jan van der Diesdunc-klok krijgt de gieter zijn eigen beeld in brons op het Koningsplein. Het beeld is vervaardigd door Pierrot van Leest.

Den Diesdonk, een rijke historie, waard om te behouden: “historische en economische samenhang vormen een gedragen en gezonde eenheid,” wordt ergens gezegd, want er zijn al heel wat interviews gewijd aan Den Diesdonk sinds het als potentieel industriegebied ontdekt is. De hier genoemde samenhang was echter een heel andere samenhang dan wat de beleidswerkers bedoelden, met het aanleggen van het BZOB-plan, het grootschalige Bedrijventerrein Zuid Oost Brabant. Om het beestje dan maar bij zijn naam te noemen: de uitbreiding van het Helmondse bedrijventerrein tot aan de rijksweg A67.

Burgemeester Beenakker van de gemeente Asten mocht in een interview met het Eindhovens Dagblad het verzet van Asten onder woorden brengen. “Er is een bijzondere samenhang”, zei hij, “van dit gebied met een natuur en recreatieve samenstelling”. Dit grote gebied tussen het Helmondse Brouwhuis en Asten kreeg bijna 50 jaar geleden, een extra impuls toebedacht met de aanleg van de A67. Dat vertegenwoordigt nu in 2010 een belangrijke economische pijler van Asten. Tegelijk is daarmee een natuurlijke barrière gevormd, met een regionale uitstraling, tussen Helmond en Asten, een bijzonder gebied om te koesteren. “Tot hier en niet verder”, wil hij dus zeggen.

De beslissing is gunstig uitgevallen, mede dank zij een gedegen rapport van de provincie over de cultuurhistorische waarde van de Diesdonk. Over dit rapport spreken we in onze volgende editie.

Piet Aarts, Gerard ten Thije

VRIENDEN VAN HEEMKUNDEKRING DE VONDER

Acfis Business Centrum, Ter Hofstadlaan 75, Someren
Hr. en Mevr. van Acker, Hombroeckstraat 1, Asten
Hr. en Mevr. J. Brens - van Horssen, De Loo 4, Ommel
Electro Technisch Buro Willem Bos, Trasweg 5, Someren-Eind
Bouw-Timmerbedrijf Cortooms-Verberne, Molenakkers 5, Asten
Fysiotherapie Campanula (Theo Lankhorst), Floralaan 22, Asten
Gianotten Adviesburo, Witvrouwenbergweg 8h, Someren.
Wil Hoebergen, Belastingadviesgroep Asten, Julianastraat 2, Asten
Isobouw Systems BV, Kanaalstraat 107, Someren.
Van Kaam Netwerk Notarissen, Postbus 111, Someren
Notaris Kessels, Wilhelminastraat 30-32, Asten
Larco Conserven Someren BV, Industrielaan 10, Someren..
Leenen Someren Beheer BV, Dr. Einattenlaan 28, 5711AW Someren
Garage Linden, Ter Hofstadlaan 140, Someren.
Beheermij van der Loo, Markt 10, Asten. (Postbus 13, 5720 AA)
Wijnen Bouw en Service BV, Dorser 2, Someren
Frank van Stekelenburg Assurantiën, Hofstraat 25, Asten
Makelaardij Strijbosch, Hofstraat 24, Asten
Hr. en Mevr. de Wit, Spielheuvelplein 4, Someren
Mevr. Wijnen, Spielheuvelstraat 41, Someren
Hr. en Mevr. v.d. Zanden, Jan v.d. Diesduncstraat 17, Asten

Dankzij de Vrienden en donaties van het Van der Loo Fonds, Rabobank Peelland en ONA heeft de Heemkundekring interessante projecten kunnen uitvoeren.

Vrienden van de Heemkundekring maken onze activiteiten mogelijk.
Hebt u interesse ? Info: bestuur Heemkundekring De Vonder